

Středověká tvrz v Rackové

Středověká tvrz v poloze „Hrádek“ mezi Žeranovicemi a Rackovou není v literatuře zcela neznámá. I. L. Červinka o tvrzi uvádí: „Je to opevněný kopeček tvrziště asi 10 m vysoký, na půdorysu spíše čtvercový se zaokrouhlenými rohy a má na temeni asi 50 m v průměru. Kolem dokola jest obehnan příkopem a docela zachovalým přes 2 m vysokým náspem. Na tvrzišti jest několik jam jako po propadlých sklepech a všude dosti kamení se stopami malty. Bývaly tam patrně budovy zděné, když se udržovaly až do XVI. století. Z Hrádku vede prý podzemní chodba až na lukavský hrad. Celé hradisko bylo (r. 1890) zarostlé hustým lesním podrostem.“¹ První zpráva o tvrzi je z roku 1529, kdy Rackovou (tvrz a ves se dvorem) a pustou ves Sirotsko prodal Ctibor z Mišlan Janovi ml. ze Šternberka a na Holešově.² V následujících letech až do třicetileté války, kdy tvrz zanikla,³ se zde vystřídalo rychle za sebou několik dalších majitelů.⁴

Před několika lety navštívily tvrz školní děti z vlastivědného kroužku při OMG vedeného Fr. Machem a našly na rozvalinách tvrze několik střepů, které přinesly do muzea.⁵ Mezi keramickým materiálem je zastoupeno několik střepů s okružím, jež jsou většinou zdobeny horizontálními rýhami (obr. 1 : 1—6). Dobu největšího rozkvětu těchto tvarů lze položit do 13. století,⁶ avšak vyskytují se ještě i ve 14. století.⁷ Na jednom okraji je i výzdoba vlnovkou (obr. 1 : 7), která je obvyklá na keramice 13. století, ale objevuje se ještě i na počátku 15. století.⁸ Důležité pro datování jsou i dva střepy z výdutě s geometrickou výzdobou tlačnou ozubeným kolečkem (obr. 2 : 1, 3). Tato výzdoba se u nás rozšířila ve 14. století.⁹ Analogie pro naši výzdobu lze najít v Táboře, na hradě Vartnově a v Mstěnicích, jež jsou vesměs datovány do 14.—15. století.¹⁰ Zajímavým tvarem je i střep z misky se žlábkovaným tělem a okrajem vodorovně vytaženým ven a v jednom místě výlevkovitě prohnutým (obr. 2 : 4). Podobná miska se našla i v Plzni a K. Reichertová ji klade do 15. století.¹¹ Keramiku z tvrze můžeme jako celek datovat rámcově do 14. století. Její hodnota by byla mnohem větší, kdyby pocházela z odborně vedeného výzkumu. V našem případě neznáme bližší nálezové okolnosti a nevíme ani z které části tvrze keramika pochází.

První zprávy o tvrzi jsou z první poloviny 16. století, ale dobu založení tvrze neznáme. Keramika nalezená na tvrzi pochází ze 14. století, a tak se nám nabízí možnost datovat počátek tvrze již do 14. století. Vzhledem k tomu, že keramika nepochází z odborně prováděného výzkumu, nelze považovat toto datování za prokázané, ale jen za možné. Není vyloučena ani možnost, že „Hrádek“ byl osídlen již v dřívější době a při stavbě tvrze bylo toto osídlení porušeno a nálezy se dostaly na povrch, kde byly později nalezeny. Konečná odpověď ohledně datování počátku tvrze bude možná teprve po provedení systematického výzkumu tohoto zajímavého objektu.

Stanislav Stuchlík

Poznámky

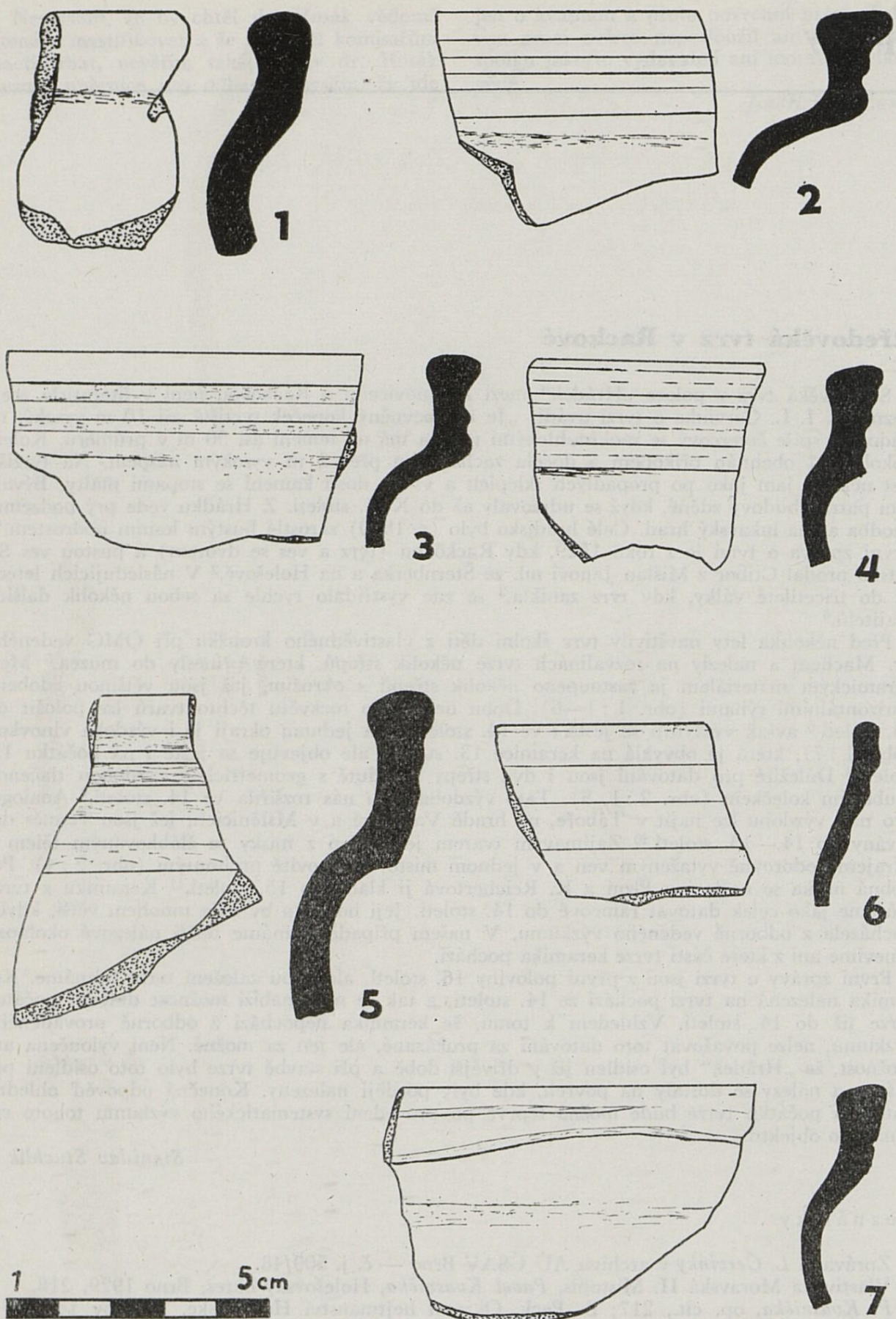
¹ Zpráva I. L. Červinky v archívu AÚ ČSAV Brno — č. j. 509/48.

² Vlastivěda Moravská II. Místopis, Pavel Kvasnička, Holešovský okres, Brno 1929, 218.

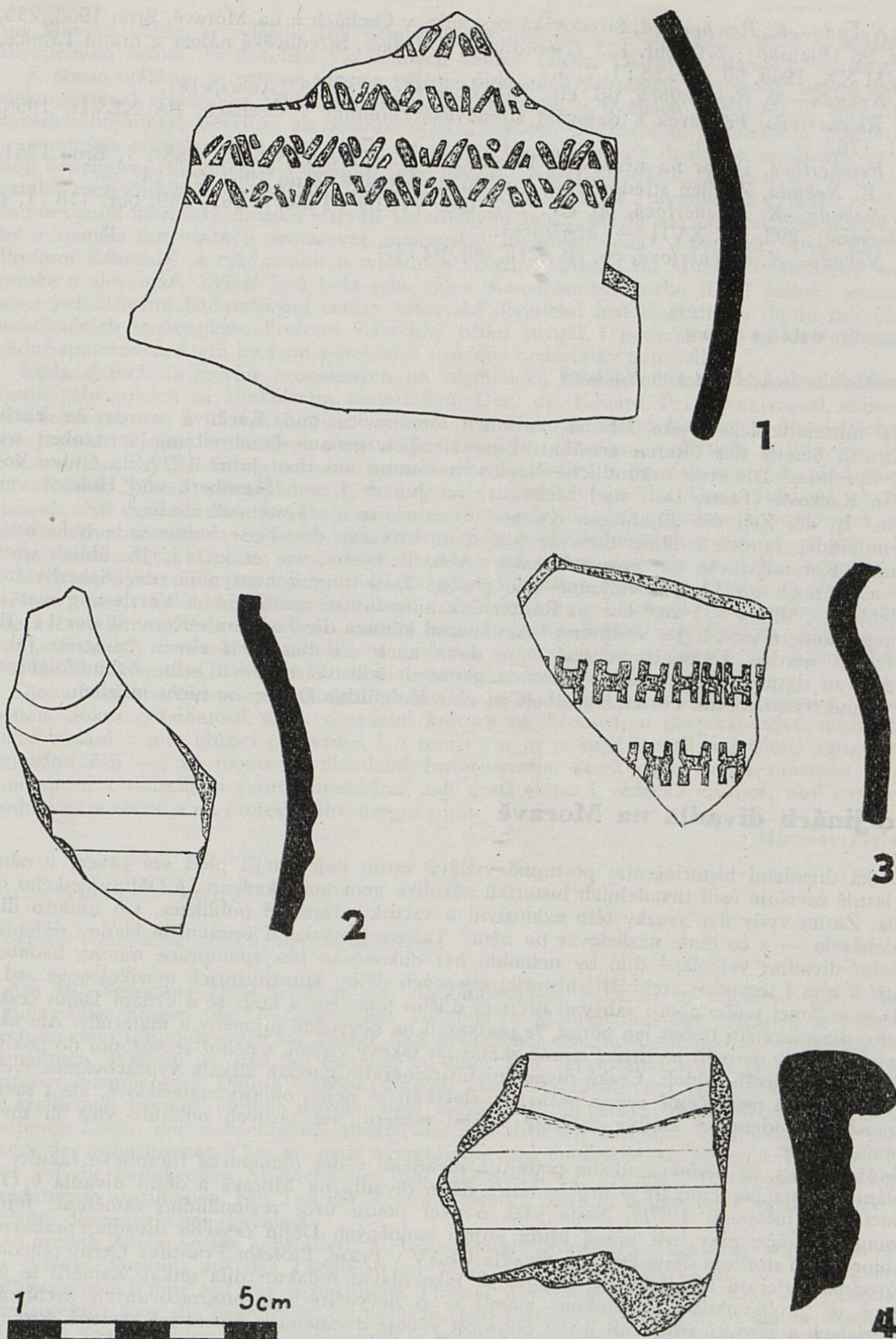
³ P. Kvasnička, op. cit., 217; E. Peck, Okresní hejtmánství Holešovské, Holešov 1892, 61.

⁴ P. Kvasnička, op. cit., 218.

⁵ Keramika je uložena v archeologickém oddělení Oblastního muzea v Gottwaldově, inv. č. 12197—12207.

Obr. 1. Keramika z turze v Rackové (okr. Gottwaldov).

Obr. 2. Keramika z tvrže v Rackové (okr. Gottwaldov).

- ⁶ V. Nekuda—K. Reichertová, Středověká keramika v Čechách a na Moravě, Brno 1968, 235, obr. 96 (Blansko); 270, obr. 125 (Dobrotice); J. Unger, Středověké nálezy z hradu Lišnice, VVM XX, 1968, 90, obr. 18 : 1, 2, 3.
- ⁷ V. Nekuda—K. Reichertová, op. cit., 231, obr. 94 : 2; 95 : 3 (Auersperk).
- ⁸ K. Reichertová, Příspěvek k datování středověké keramiky v Čechách, PA XLVII, 1956, 171, 178.
- ⁹ K. Reichertová, Dekor na středověké keramice a jeho původ, Sborník ČSSA 1, Brno 1961, 92; V. Nekuda, Z dílen středověkých hrnčírů na Moravě, Brno 1964, 22, 23.
- ¹⁰ V. Nekuda—K. Reichertová, op. cit., 227, tab. VII : 9 (Tábor); 261, 269, obr. 118 : 1, 5 (Vartnov); 293, tab. XVII : 4 (Mstěnice).
- ¹¹ V. Nekuda—K. Reichertová, op. cit., 215, obr. 92 : 1.

Zusammenfassung

Die mittelalterliche Feste von Racková

Die mittelalterliche Feste Hrádek zwischen Žeranovice und Racková wurde im Fachschrifttum bereits des öfteren erwähnt. Eine ziemlich genaue Beschreibung verdanken wir I. L. Červinka.¹ Die erste urkundliche Nachricht stammt aus dem Jahre 1529, da Ctibor von Mišlan Racková (Feste, Dorf und Meiergut) an Jan d. J. von Šternberk und Holešov verkaufte.² In der Zeit des 30jährigen Krieges verwahrloste die Feste vollständig.³

Schulkinder fanden zufällig mehrere aus dem Inventar der Feste stammende Scherben,⁵ darunter Keramikstücke mit einem Karnies (Abb. 1 : 1—6), wie er im 13. Jh. üblich war,⁶ aber auch noch im 14. Jh. vorkam.⁷ Die gleiche Datierung kommt auch der Scherbe mit Wellenlinie (Abb. 1 : 7) zu.⁸ Die in Radtechnik ausgeführte geometrische Verzierung war in unseren Ländern im 14. Jh. verbreitet.⁹ Annähernd können die Funde als Keramik des 14. Jh. bezeichnet werden. Dementsprechend wäre dann auch die Burg mit einem früheren Jahrhundert zu datieren. Die zufälligen Funde gestatten selbstverständlich keine Schlussfolgerungen. Ohne systematische Forschungsarbeit ist eine endgültige Datierung nicht möglich.

O dějinách divadla na Moravě

Česká divadelní historiografie postupně vydává zatím nejcennější plod své práce, v němž se vlastně završuje úsilí divadelních historiků několika generací, akademické Dějiny českého divadla. Zatím vyšly dva svazky této exkluzivní a vskutku důstojné publikace. Co tomuto dílu předcházelo — a co bude následovat po něm? Takovou otázku si oprávněně kladou dějepisci českého divadla; velkolepé dílo by nemohlo být dokončeno bez spolupráce mnoha badatelů (patří k nim i teoretici, archiváři, historici obecných dějin, kunsthistorici, muzikologové atd.), kteří se v rámci svého oboru zabývali určitým dílčím tématem a kteří se o vydání Dějin českého divadla zasloužili třeba jen potud, že poukázali na nevyužité prameny a materiály. Ale akademické Dějiny nesmějí na druhé straně znamenat takový vrchol, s něhož se sestoupí do poklidného a nevzrušivého údolí. Česká divadelní historiografie naopak získala vypracováním svého základního díla neobyčejně cenné poznatky: dotýkají se nejen oblasti materiálové, ale i metodologické. Akademické Dějiny zaplnily velkou mezeru, ale zároveň odhalily více či méně drobné skuliny.

Můžeme říci, že podobná úvaha podnítila divadelní vědce olomoucké filosofické fakulty ke svolání pracovního semináře o problematice dějin divadla na Moravě a dějin divadla v Olomouci (19. listopadu 1970). Nešlo však o akci pouze úzce regionálního zaměření. Jejimi významnými účastníky byli právě přímí autoři zmíněných Dějin českého divadla, pracovníci Kabinetu pro studium dějin českého divadla ČSAV v Praze. Profesor František Černý poukázal v úvodním referátu na problémy, s nimiž se jako hlavní redaktor díla setkal. Zaměřil se především na problematiku moravskou: zmínil se o nevyužitých a nezpracovaných archivních materiálech a zároveň zdůraznil jistou odlišnost vývoje divadelního umění na Moravě. Profesor Černý — ve shodě s ostatními přednášejícími — nehovořil o trvalé specifičnosti moravského divadla. Jsou zde však přece jen určité zvláštnosti, podmíněné historicky nebo sociálně. Jde zejména o bezprostřední vliv Vídně a o zvýšený vliv německy hraného divadla na české divadlo